

Seçili Ülkeler Üzerine Haftalık Menşe Ülke Bilgisi (MÜB) Güncellemesi

1 – 7 Şubat 2025

İçindekiler

Demokratik Kongo Cumhuriyeti	2
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	2
Medya	3
Irak	5
Sivil Toplum Kuruluşları.....	5
Medya	5
Araştırma Kurumları.....	6
İran	7
Sivil Toplum Kuruluşları.....	7
Medya	7
Orta Afrika Cumhuriyeti	9
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	9
Medya	9
Somali	11
Sivil Toplum Kuruluşları.....	11
Medya	11
Araştırma Kurumları.....	11
Sudan	13
Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar	13
Sivil Toplum Kuruluşları.....	13
Medya	14

Demokratik Kongo Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Birleşmiş Milletler Küresel İletişim Birimi (UN DGS), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti krizi: Binlerce kişi, Güney Kivu'daki çatışmalardan kaçıyor, 7 Şubat 2025:***

<https://news.un.org/en/story/2025/02/1159936>

23 Mart Hareketi (M23) isyancıları ve Kongo ordusu birlikleri arasında tırmanan çatışmalar, binlerce kişinin bölgeden kaçmasına ve çoğunluğunun, Güney Kivu'nun başkenti Bukavu'ya yönelmiştir. Doğudaki Birleşmiş Milletler yardım kuruluşları da Goma'nın düşüşünün ardından Bukavu'ya geçmiştir. Yerel yardım ortakları, 6 Şubat 2025 tarihinde gerçekleşen bir bombardımanın, Bukavu'nun 60 km kuzeyindeki Nyabibwe köyünde üç sivilin yaralanmasına ve yerel elektrik altyapısının hasar görmesine yol açtığını belirtmiştir. Söz konusu bombardıman, Kuzey Kivu eyaletinde, üç STK çalışanının hala netlik kazanmamış koşullar altında öldürülmesinden bir gün sonra yaşanmıştır. Dünya Sağlık Örgütü (WHO), Kuzey Kivu'daki pek çok sağlık tesisinin yıkıldığını, bir kısmının ise faaliyetlerine yeniden başlamakta zorlandığını söylemiştir. Kansere, şeker hastalığı, hipertansiyon, akıl sağlığı ve diğer rutin hizmetler de ilaç stoklarının bitmiş olmasından ve sağlık çalışanlarının ya mevcut olmaması ya da kaldırılabileceklerinden fazla iş yüklerinin bulunmasından etkilenmektedir.

- **Birleşmiş Milletler Toplumsal Cinsiyet Eşitliği ve Kadının Güçlenmesi Birimi (UN Women), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde kadınların ve kız çocuklarının durumuna ilişkin UN Women basın toplantısı, 4 Şubat 2025:***

<https://www.unwomen.org/en/news-stories/press-briefing/2025/02/press-briefing-by-un-women-on-the-situation-of-women-and-girls-in-the-democratic-republic-of-congo>

Birleşmiş Milletler Kadın Birimi (UN Women), Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin doğu kesiminde kadınların ve kız çocuklarının artan hassasiyeti karşısında derin endişe duymaktadır. Yeniden baş gösteren şiddet, kadınları ve kız çocuklarını orantısız şekilde etkileyen yıkıcı bir insani krize yol açmıştır. Uzun süredir istikrarsızlıkla mücadele eden ülkede çatışmalar baş gösterirken, kadınlar ve kız çocukları hem doğrudan hem de dolaylı sonuçların yükünü üstlenmekte, hakları, güvenlikleri ve onurları artan şekilde tehlike altına girmektedir.

Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde kadınlar ve kız çocukları, artan düzeyde cinsel ve toplumsal cinsiyete dayalı şiddetle karşılaşmaktadır. Tecavüz ve istismar raporları, trajik biçimde yaygın hale gelmiştir. UN Women tarafından düzenlenen yakın zamanlı bir toplantıda, kadın hakları kuruluşları zorla yerinden edilme, yaygın cinsel şiddet, koruma ve temel sosyal hizmet temininde ciddi eksiklikler yönünde ciddi endişelerini dile getirmiştir. Artan yerinden edilme ve kaynak kıtlığı bağlamı, halihazırda mevcut toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini yoğunlaştırarak kadınların ve kız çocukların hassasiyetlerini artırmıştır.

- **Dünya Sağlık Örgütü (WHO), *Demokratik Kongo Cumhuriyeti: Halk Sağlığı Durum Analizi (HSDA) – Şiddetin Tırmanışı: Kuzey Kivu ve Güney Kivu (3 Şubat 2025), 3 Şubat 2025:***

<https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/democratic-republic-congo-public-health-situation-analysis-phsa-escalation-violence-north-kivu-and-south-kivu-3-february-2025>

28 Ocak 2025 tarihinde, 23 Mart Hareketi'nin (M23) Goma'daki kontrolünü sağlamlaştırdığına dair haberler, Kinşasa'da şiddetli protestolara yol açılmıştır. Çatışma dinamiklerine ve toprak kontrolüne ilişkin bilgiler belirsizliğini korurken durum son derece istikrarsız seyretmektedir. Goma sokaklarının cansız bedenlerle dolu olduğuna dair raporlar bulunmaktadır. 31 Ocak 2025 tarihinde, yaklaşık 2,958

kişinin yaralandığı ve 787 kişinin öldüğü bildirilmiştir. Krizin başlangıcından (Mart 2024) yaralanan toplam kişi sayısı 6,027'dir.

Altı gün süren kesintinin ardından Goma'nın çeşitli kesimlerinde elektrik tesis edilmiştir. Ancak su ve internet kesintileri devam etmektedir. Top mermileri hastaneleri vurarak yenidoğanlar ve hamile kadınlar dahil olmak üzere sivil ölümlerine yol açmıştır. Güney Kivu'nun, M23'ün 21 Ocak 2025 tarihinde kontrolünü ele geçirdiği Minova kentinde, temel ilaç stokları hızla erimektedir. Sağlık ortakları, yoğun topçu bombardımanlarının ve çatışmalara yakınlığın oluşturduğu risklere rağmen imkân oldukça hayat kurtarıcı hizmet sağlamak için ellerinden gelen her şeyi yapsalar da sağlık yapılarına saldırılar, kişilerin sağlık hizmetlerine erişimi önünde ciddi bir engel oluşturmaktadır. İnsani yardıma erişim tamamıyla kesilmiştir. Sivillere yönelik saldırılar, cinsel şiddet ve insan hakları ihlalleri dahil olmak üzere koruma zorlukları, endişe verici bir düzeye ulaşmıştır.

Medya

- **Al Jazeera, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ateşkes sürerken Goma sakinleri 2,000 cesedi gömmek için acele ediyor, 5 Şubat 2025:**

<https://www.aljazeera.com/gallery/2025/2/5/amid-ceasefire-goma-residents-race-to-bury-2000-bodies>

Ateşkes devam ederken Goma halkı, hastalık yayılması korkusuyla geçtiğimiz hafta şehrin kontrolü için verilen çatışmalarda ölen kişileri gömmek için acele etmektedir. Kongo iletişim bakanı gece saatlerinde yaptığı açıklamada, gömülmesi gereken 2,000'den fazla cesedin bulunduğunu belirtmiştir. Ruanda destekli 23 Mart Hareketi (M23), Goma'nın kontrolünü ele geçirdikten sonra 3 Şubat 2025 tarihinde ateşkes ilan etmiş ve büyük ölçüde ateşkese riayet etmiş olsa da bazı bölge sakinleri, 4 Şubat 2025 tarihinde bazı silahlı saldırı ve yağmalama olaylarını yaşandığını belirtmiştir.

- **The Guardian, Goma cezaevinin ateşe verilmesinin ardından yüzlerce kadın tecavüze uğradı ve yanarak can verdi, 5 Şubat 2025:**

<https://www.theguardian.com/world/2025/feb/05/democratic-republic-congo-goma-women-raped-burned-death-prison-m23-rebels-rwanda>

Birleşmiş Milletler'in Demokratik Kongo Cumhuriyeti'ndeki barış koruma gücü komutan yardımcısına göre 23 Mart Hareketi'nin Goma şehrine girmesinin ardından 27 Ocak 2025 tarihinde, Munzenze'deki hapisaneden büyük çaplı kaçış (4,000 mahkûm) sırasında yüzlerce kadın tecavüze uğramış ve yanarak can vermiştir. Kadın mahkûmlar, kendi koşullarında saldırıya uğramıştır. Birkaç bin erkek cezaevinden kaçmayı başarırken kadınlara ayrılan bölme, tüm kadınlara tecavüz edildikten sonra ateşe verilmiştir. Ancak, Birleşmiş Milletler barış koruma güçleri M23 isyancıları tarafından uygulanan kısıtlamalar nedeniyle soruşturma yürütmek üzere hapisaneye ziyaret gerçekleştirememiştir. Bu da failerin kimliklerinin tespit edilemediği anlamına gelmektedir.

- **Voice of America (VOA), Birleşmiş Milletler: Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nin Goma şehrindeki çatışmalarda ölü sayısı 3,000'e yaklaşıyor, 5 Şubat 2025:**

<https://www.voanews.com/a/un-deaths-near-3-000-in-fighting-for-drc--goma/7964371.html>

Birleşmiş Milletler Demokratik Kongo Cumhuriyeti misyonu başkan yardımcısı Vivian van de Perre, 5 Şubat 2025 tarihinde Goma'dan gerçekleştirdiği bir video görüşmesinde, Birleşmiş Milletler ekiplerinin sokaklardaki cesetlerin toplanması konusunda 23 Mart Hareketi'ne (M23) "aktif olarak yardım ettiğini" belirtmiştir. Şu ana kadar 2,000 cesedin sokaklardan alındığını ve gömülmeyi beklediğini, 900 cesedin ise hastane morglarında bulunduğunu aktarmıştır.

- **Al Jazeera, Ruanda destekli M23 isyancıları, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nde ateşkes ilan etti, 4 Şubat 2025:**

<https://www.aljazeera.com/news/2025/2/4/rwanda-backed-m23-rebels-declare-ceasefire-in-drc>

23 Mart Hareketi'nin de içinde yer aldığı Fleuve Congo İttifakı (Alliance Fleuve Congo), 3 Şubat 2025 tarihinde, 4 Şubat 2025 tarihi itibarıyla tek taraflı ateşkes uygulayacaklarını duyurmuştur. Ordunun da bu ateşkese riayet edip etmeyeceği net değildir.

Irak

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Irak'ta Barışı Sağlama Merkezi (EPIC), Irak Güvenlik ve İnsani İzleme (ISHM): 30 Ocak – 6 Şubat 2025, 6 Şubat 2025:**

<https://enablingpeace.org/ishm480/>

31 Ocak 2025 tarihinde, Irak F-16 jetleri, Selahaddin ve Kerkük vilayetleri arasındaki al-Zarga bölgesinde bulunan üslerinde takip edilen dört Irak – Şam İslam Devleti (İŞİD) militanını vurmuştur. Saldırının düzenlendiği konumu inceleyen kara birlikleri, bir kısmının patlayıcı yelek giydiği belirtilen yedi militanın cesedini bulmuştur.

2 Şubat 2025 tarihinde, parlamentonun federal ve bölgesel hükümetler arasındaki kilit petrol anlaşmazlıklarının çözülmesinin önünü açan önemli bütçe kanunu düzenlenmesinin kabul edilmesinden sadece saatler sonra, Süleymaniye vilayetinin Çemçemal ilçesinde bulunan ve Kürt bölgesindeki elektrik santrallerinin kullandığı doğal gazın büyük bir kısmını sağlayan Khor-Mor gaz sahası, insansız hava araçlarıyla hedef alınmıştır. Khor-Mor gaz sahası, geçtiğimiz yıllarda birden fazla olayla roketler ve insansız hava araçlarıyla hedef alınmıştır. Bu olayların sonuncusu olan 26 Aralık 2024 tarihli saldırıda gaz sahasının bir insansız hava aracıyla hedef alınması sonucu dört işçi ölüp düzinelere işçi yaralanmış, üretim bir haftalığına durmuştur.

3 Şubat 2025 tarihinde, Kerkük'ün Riyad ilçesinde, bir patlayıcı savaş kalıntısının oyun oynayan çocukların yakınında patlaması sonucu bir çocuk ölmüş, bir çocuk yaralanmıştır.

Medya

- **Shafaq News, Ninovalı Hristiyan partiler, yöneticilerin görevden alınmasını kınadı, 6 Şubat 2025:**

<https://shafaq.com/en/Iraq/Nineveh-Christian-parties-condemn-dismissal-of-administrative-heads>

Ninova'daki Hristiyan partiler, 6 Şubat 2025 tarihli ortak bir açıklamada il konseyinin, idare birimlerinin yöneticilerinin görevden alınmasını kınayarak bunun, demokratik temsili baltalayan ve azınlık haklarını tehdit eden "siyasi bir hamle" olduğunu belirtmiştir. Hristiyan partiler, Irak Federal Yüksek Mahkemesi'nin Kürt Parlamentosu'ndaki azınlık sandalyesi kotasını kaldıran yakın zamanlı kararını, "anayasanın açıkça ihlali" olarak tanımlayarak kınamış, Kürt bölgesindeki siyasi güçleri "azınlıkları gözden çıkararak güçlerini pekiştirme" girişiminde bulunmakla suçlamıştır. Bazı partiler, kota sisteminin geri getirilmemesi ve özel olarak Hristiyan seçmenlere ayrılmaması halinde yaklaşan bölge seçimlerini boykot etme tehdidinde bulunmuştur.

- **Associated Press (AP), Irak'ta üst düzey mahkeme, aktivistlerin kadın haklarını baltaladığını söylediği yeni mevzuatı askıya aldı, 5 Şubat 2025:**

<https://apnews.com/article/iraq-court-suspends-laws-child-marriage-d0c47a8afa05a800cefd4d689a08087e>

4 Şubat 2025 tarihinde, Irak Federal Yüksek Mahkemesi, geçtiğimiz ay ülke parlamentosu tarafından kabul edilen üç tartışmalı yasa tasarısının uygulamaya konmasını askıya almıştır. Söz konusu tedbirler arasında ülkenin medeni hal kanununda İslami mahkemelerin evlilik, boşanma ve miras dahil olmak üzere aile işlerine ilişkin yetkilerini artıracak bir değişiklik de bulunmaktadır. Kadın hakları savunucuları, değişikliklerin birleşik bir aile kanunu oluşturan ve kadınlar için güvenceler sağlayan önceki reformları baltaladığını ileri sürmektedir. İslam hukukunun bazı yorumlarının yaşı 9'a kadar inebilen kız çocuklarının evlendirilmesine izin vermesi dolayısıyla, söz konusu tedbirin önceki

versiyonlarının çocuk yaşta evliliğin önünü açtığı düşünülmüştür. Parlamento tarafından kabul edilen son versiyon ise her iki tarafın da “yetişkin” olması gerektiğini ifade ederken yetişkinlik yaşını belirtmemektedir.

Araştırma Kurumları

- **Silahlı Çatışma Konumu ve Olayı Veri Projesi (ACLED), Irak, 2024 Dördüncü Çeyrek: Silahlı Çatışma Konumu ve Olayı Veri Projesi’ne (ACLED) göre olay güncellemesi, 5 Şubat 2025:**

https://www.ecoi.net/en/file/local/2121649/2024q4Iraq_en.pdf

Silahlı Çatışma Konumu ve Olayı Veri Projesi (ACLED), 2024 yılının son çeyreğinde, Enbar’da 16 kişinin öldüğü 151 olay, Basra’da 3 kişinin öldüğü 94 olay ve Müsenne’de 4 kişinin öldüğü 52 olay kaydetmiştir. Sivil kaybına yol açan olayların kaydedildiği diğer bölgeler Kadisiye, Necef, Erbil, Süleymaniye, Babil, Bağdat, Zi-Kar, Duhok, Diyala, Kerkük, Meyvan ve Ninova’dır. Bu bölgelerde yaşanan en az 1015 olayda toplam 175 sivil hayatını kaybetmiştir.

İran

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Kürt İnsan Hakları Ağı (KRHN), Ocak 2025 Aylık Raporu, 1 Şubat 2025:**

<https://kurdistanhumanrights.org/en/news/2025/02/01/monthly-report-of-january-2025>

Kürt İnsan Hakları Ağı (KHRN) bulgularına göre İran, Ocak 2025'te yedisi "kasten öldürme," üçü uyuşturucu suçlarından ve ikisi tecavüzdü olmak üzere en az 12 mahkûmu idam etmiştir. İdamlar, Kirmanşah eyaletinin Kirmanşah şehrindeki Dizel Abad Cezaevi'nde, Kerec'teki Ghezel Hesar Cezaevi'nde, Mahabad Cezaevi'nde ve Urumiye Merkez Cezaevi'nde gerçekleştirilmiştir.

Ocak 2025'te, en az bir kolber İran sınır muhafızları tarafından vurularak öldürülmüş, üç kolber sınır muhafızları tarafından vurularak yaralanmış, bir kolber ise yine sınır muhafızları tarafından dövülmüştür. 5 Ocak 2025 tarihinde, Kirmanşah eyaleti kentlerinden Kasr-ı Şirinli 35 yaşındaki Mohammad Azizi, şehrin Parvizkhan sınır kapısında kolluk kuvvetleri tarafından vurularak öldürülmüştür. Kolluk kuvvetlerinin, tutuklama girişimi sırasında yakın mesafeden üç el ateş ederek omzundan ve karnından vurdukları Azizi, hayatını kaybetmiştir. Bunun yanı sıra, Ocak 2025'te Kirmanşah, İlam, Bukan ve Piranşehir'de altı kadın cinayeti vakası bildirilmiştir. Vakaların birinde, yedi yaşındaki kız çocuğu Niyan Jabraeilpour, 16 Ocak 2025 tarihinde, Bukan'da bir aile tanıdığı tarafından işkence ve tecavüze maruz bırakılması sonucu hayatını kaybetmiştir. Ölenlerin ikisi ise 16 ve 17 yaşlarında, biri vurularak diğeri ise babası tarafından bıçaklanarak öldürülen iki kız çocuğudur.

Son bir ay içerisinde İran güvenlik kuvvetleri, 26 aktivist dahil olmak üzere en az 94 kişiyi tutuklamıştır. Gözaltına sivillerin en az dokuzu hapis cezalarını çekmek üzere cezaevine gönderilmiştir. Tutuklananların çoğunun, Kürt siyasi mahkûmlar Pakhshan Azizi ve Verisheh (Wirishe) Moradi'nin idam cezasına çarptırılması karşısında yakın zamanda düzenlenen genel grevlere ve protestolara katıldıkları için hedef alındıkları düşünülmektedir.

Medya

- **Iran International, İdamların protesto edildiği açlık grevleri, İran çapında 35 cezaevine yayıldı, 5 Şubat 2025:**

<https://www.iranintl.com/en/202502053018>

İran çapındaki 35 cezaevinde mahkûmlar, *İdama Hayır Salıları* protestoları kapsamında açlık grevlerine katılmıştır. İran'da idam cezasına kullanımına karşı başlatılan protesto hareketi, 54. haftasına girmiştir. Büyüyen hareket, üyeleri tarafından yayınlanan bir mektupta idamlara bel bağlayan otoriter sisteme doğrudan bir cevap olarak tanımlanmıştır. Iran International'ın 4 Şubat 2025 Salı günü elde ettiği açıklamada, 20 Ocak 2025 tarihinden beri İran'da kadınlar dahil 30'dan fazla kişinin idam edildiği belirtilmiştir.

Açıklamayı yazan üyeler aynı zamanda çevrimiçi ortamda, medyada ve çeşitli grupların hareketin başlangıcının yıl dönümünde ülke içinde ve dışında düzenlediği protestolarla ifade ettikleri destekleri için minnetlerini ifade ederek davalarına yönelik desteğin devam etmesini umduklarını da ifade etmiştir. Hareket, 30 Ocak 2024 tarihinde, Tahran'ın Evin Cezaevi'nin kadınlar koğuşunda tutulan siyasi mahkûmların, artan idam sayısını protesto etmek ve Kerec'teki Ghezel Hesar Cezaevi'nde benzer girişimlerde bulunan kadın mahkûmlara destek amacıyla haftalık açlık grevleri düzenlemeleriyle başlamıştır.

- **IranWire, Yetkililerin, Protesto Mağdurlarının Ailelerini Hedef Aldığı İran'da Ahmad Hasanzadeh Tutuklandı, 5 Şubat 2025:**

<https://iranwire.com/en/news/138795-ahmad-hasanzadeh-arrested-as-authorities-target-families-of-protest-victims/>

İran'daki Kadın, Yaşam, Özgürlük protestolarında oğlu hayatını kaybeden Ahmad Hasanzadeh, Bukan Merkez Cezaevi'nde üç aylık hapis cezasını çekmek üzere 4 Şubat 2025 tarihinde tutuklanmıştır. Bildirildiği üzere, Hasanzadeh'in savunmada bulunma hakkını reddeden Bukan Ceza Mahkemesi 101. Dairesi, geçtiğimiz sonbahar Hasanzadeh'i protesto hareketinin ikinci yıl dönümü için yerel grevler düzenleme çağrısında bulunması dolayısıyla "İslam Cumhuriyeti aleyhinde propagandadan" suçlu bulmuştur.

Oğlu Mohammad Hasanzadeh, Bukan'da düzenlenen protestolar sırasında gözaltına alınan bir kız çocuğuna yardım etmeye çalışırken güvenlik kuvvetleri tarafından bıçaklanması ve vurulması sonucu 16 Kasım 2024 tarihinde hayatını kaybetmiştir. Güvenlik kuvvetleri, Ahmad Hasanzadeh'i oğlunun ölümünün ardından defalarca hedef almıştır. Temmuz 2024'te, Mohammad'ın doğum gününde evlerine düzenlenen baskında hem kendisi hem de kızı tutuklanmıştır. Eylül 2023'te de yine birlikte gözaltına alınmışlardır.

- **Radio Free Europe/ Radio Liberty (FRE/RL), İran'ın "Namus Cinayeti" Salgınının İçinden: Her İki Günde Bir Kadın Öldürülüyor, 3 Şubat 2025:**

<https://www.rferl.org/a/iran-women-honor-killing-gender-violence/33300465.html>

RFE/RL Radio Farda'nın bir analizine göre son iki yıl içerisinde 133 kadın ve kız çocuğu, eşleri, babaları ya da erkek kardeşleri tarafından "namus" ya da başka gerekçelerle öldürülmüştür. Bu, ülkede her iki günde bir kadının kadın cinayeti kurbanı olduğu anlamına gelmektedir. 318 günden oluşan İran takviminin son bir yılı içerisinde bildirilen vakaların incelenmesi, sadece üç kadın cinayetinde kurbanların aileleri dışında biri tarafından, hırsızlık ya da cinsel saldırı gibi amaçlarla öldürüldüğünü ortaya koymaktadır. Sadece bir vakada fail yabancı uyruklu biridir.

New York merkezli bir STK olan Stop Femicide Iran, İran'daki kadın cinayetlerinin çoğunun, bir kadının toplumsal geleneklere, dini taleplere veya ailenin itibarına aykırı olduğu iddia edilen eylemler nedeniyle hedef alındığı "namus" cinayetleri veya aile anlaşmazlıkları olarak mazur görüldüğünü belirtmektedir. İran İnsan Hakları adlı STK'ya göre kadın cinayetlerinin genellikle bildirilmemesi ya da intihar veya kaza olarak yanlış bildirilmesi nedeniyle İran'daki aile içi cinayetlere ilişkin resmi veri bulunmamaktadır.

Orta Afrika Cumhuriyeti

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Uluslararası Göç Örgütü (IOM), Orta Afrika Cumhuriyeti'nde Durum: Yerinden Edilme İzleme Matrisi (DTM) Aylık Gösterge Tablosu #28 (Ocak 2025), 4 Şubat 2025:**

<https://reliefweb.int/report/central-african-republic/situation-central-african-republic-dtm-monthly-dashboard-28-january-2025>

Ocak 2025 itibarıyla, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde 469,342'si ülke içinde yerinden edilmiş kişiler, 2,309,365'i ülke içinde yerinden edilip dönmüş kişiler ve 539,800'ü ülke dışından edilen kişiler olmak üzere 4,037,554 kişi karmaşık ve uzun süreli kalıcı güvensizlik ve kırılganlık halinden etkilenmiştir. Ülkedeki en büyük yerinden edilmiş kişi grubunu önceden yerinden edilip dönmüş kişiler (%57) oluşturmaktadır. Orta Afrikalı mültecilerin çoğunluğuna Kamerun, Demokratik Kongo Cumhuriyeti ve Çad ev sahipliği yaparken, %2'si hala Sudan'da yaşamaktadır. Orta Afrika Cumhuriyeti, komşu ülkelerden gelen mültecilere de ev sahipliği yapmaktadır. Ülkede Sudan'dan, Demokratik Kongo Cumhuriyeti'nden, Çad'dan ve Güney Sudan'dan 45,588 mülteci bulunmaktadır.

- **Birleşmiş Milletler İnsani Yardım Koordinasyon Ofisi (OCHA), Batı ve Orta Afrika: Tek bakışta son gelişmeler (28 Ocak - 3 Şubat 2025), 4 Şubat 2025:**

<https://reliefweb.int/report/democratic-republic-congo/west-and-central-africa-latest-events-glance-28-january-3-february-2025>

29 Ocak 2025 tarihinde, Bocaranga Katolik Kilisesi'nin Bouar'a gitmekte olan üç rahibeyi taşıyan aracı, ülkenin kuzeydoğusundaki Bocaranda'ya 15 km mesafede kimliği bilinmeyen silahlı saldırganlar tarafından pusuya düşürülmüştür. Saldırganlar, başka bir konuma götördükleri rahibeleri ve şoförü dövmüş, paralarını ve eşyalarını çalmıştır. Serbest bırakılan rahibeler ve şoför, tedavi olmak için Bouar'a gitmiştir. Bir gün önce, 28 Ocak 2025 tarihinde, silahlı bir grup Bocaranga'ya 40 km mesafedeki Santowena köyünü basarak köy sakinlerine saldırmış ve birden fazla evi yağmalamıştır.

Medya

- **HumAngle, Orta Afrika Cumhuriyeti'nde, isyancı savaşçılar beş askeri öldürdü, 4 Şubat 2025:**

<https://humanglemedia.com/rebel-fighters-kill-five-soldiers-in-central-african-republic/>

İki teğmen dahil olmak üzere beş Orta Afrika askeri, 3 Şubat 2025 tarihinde, Bangui'nin kuzeyindeki Bodjomo köyüne düzenlenen saldırıda öldürülmüştür. Üç asker de yaralanırken saldırıda yer alan isyancılardan biri öldürülmüştür. Associated Press'e göre saldırıyı düzenleyen isyancı savaşçılar, devlet karşıtı silahlı grup Değişim için Vatansızlar Koalisyonu üyeleridir. Grup, günün erken saatlerinde de kuzeybatı yerleşkesi Ouham'ın Kouki köyündeki bir ordu karakoluna saldırmış, birden fazla asker yaralanmıştır.

- **HumAngle, Orta Afrika Askerleri, Kamerunlu Oduncuları 'Fuzuli İşgalden' Tutukladı, 3 Şubat 2025:**

<https://humanglemedia.com/central-african-republic-soldiers-arrest-cameroonian-loggers-for-illicit-occupation/>

Orta Afrika askerleri, 1 Şubat 2025 tarihinde, sınırın Kamerun tarafında bir ormanda yasa dışı odunculuk faaliyetleri gerçekleştirirken yakalandıkları iddia edilen 16 Kamerunluyu tutuklamıştır. Askerler tarafından tutuklanmaktan son anda kaçtığı iddia eden bir bölge sakinine göre oduncuların

ağaç kesip gövdelerinden tahta kestikleri sırada askerler “bir anda ortaya çıkıp oduncuları taciz etmeye başlamış,” Orta Afrika Cumhuriyeti topraklarını fuzuli işgal etmekle suçlamıştır.

Söz konusu on altı Kamerunlu, Orta Afrika Cumhuriyeti’ndeki Dede Mokouba polis karakolunda tutulmaktadır. Tutuklanan odunculardan onu Ngoundi 1 köyünün Yanguere bölgesinde yaşarken altısı Anglofon bölgesindedir. Bazı kişilerin “kaçırma” olarak tanımladığı tutuklamalar, Orta Afrika Cumhuriyeti ve Kamerun makamları arasında dikkat çekici bir gerginliğe yol açmıştır.

Somali

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Norveç Mülteci Konseyi (NRC), Mogadişu'daki azınlık, ötekileştirilmiş ve yerinden edilmiş topluluklar arasında konut, arazi ve mülk ihtiyaçları konusunda topluluk odaklı istişareler, 6 Şubat 2025:**

<https://www.nrc.no/resources/reports/community-driven-consultations-on-hlp-needs-among-minority-marginalised-displaced-communities-in-mogadishu>

Mogadişu'daki zorla tahliye krizi kötüleşmiştir. Ölümlere, fiziksel saldırılara ve konutların, arazinin ve mülklerin tahrip edildiğine dair raporlar, ülke içinde yerinden edilmiş kişilerin maruz bırakıldığı insanlık dışı muameleyle bir araya gelmektedir. Mogadişu'daki ülke içinde yerinden edilmiş kişilerle gerçekleştirilen görüşmeler, topluluklarının kalıcı ya da düşük maliyetli barınma planları dahil olmak üzere barınma desteğinden anlamlı biçimde yararlanmadığını belirtmiştir. Arazi ve barınma hakları öncelikli olarak yerel halka aittir. Bu haklar, ya bölgede Goofle olarak bilinen geleneksel bir sistemle kişiler tarafından devralınmakta ya da parayla satın alınmaktadır. Ancak, ülke içinde yerinden edilen kişilere ne topluluk, ne kişiler ne de yerel hükümet tarafından araziye kalıcı erişim sağlanmamıştır. Yeni konutların, okulların ve daimî evlerin inşa edilmesi sürecine genellikle şirketler ya da kişiler dahil olmakta, azınlıklar ve ötekileştirilmiş gruplar bu değişikliklerde katılım sürecinden dışlanmaktadır. Bunun yanı sıra, devlet okulları ve hastaneleri gibi hükümet hizmetlerinin kısıtlı olması, söz konusu toplulukların yeterli barınma desteğine erişimde karşılaştığı zorlukları yoğunlaştırmaktadır.

Mogadişu'da, %59'u kadınlardan oluşan 288 katılımcıyla bir hane anketi gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların sadece %8'i ev sahibi olduklarını belirtmiştir. Sahip oldukları ev türünü belirtmeleri istendiğinde %5'i metal konstrüksiyonlu ev sahibi olduğunu belirtirken ülke çapında yerinden edilmiş kişilerin %95'i geçici barınaklarda/çadırlarda yaşadıklarını aktarmıştır. Katılımcılara, kaldıkları evin/çadırın sahibinin kim olduğu sorulduğunda %72'i barınakların kamplara ait olduğunu, %27'si ev sahiplerinin kendilerine kiraladıkları barınaklarda kaldıklarını ve %3'ü ev sahibi topluluğa ait olduğunu belirtmiştir. Buna karşılık, katılımcıların %2'i insani kuruluşlar tarafından desteklenmektedir.

Medya

- **British Broadcasting Corporation (BBC), Trump, Somali'deki İslam Devleti örgütüne hava saldırıları düzenlenmesi talimatı verdiğini söylüyor, 1 Şubat 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/cdrye506z1go>

Somali cumhurbaşkanı, X'te paylaştığı bir gönderide, ülkenin kuzey kesiminde İslam Devleti (İŞİD) üst düzey liderlerini hedef alan bir Amerika Birleşik Devletleri hava saldırısına ilişkin bilgilendirildiklerini aktarmıştır. ABD Savunma Bakanı Pete Hegseth, yaptığı basın açıklamasında "İlk değerlendirmelerimiz, hava saldırılarında birden fazla İŞİD üyesinin öldürüldüğü ve sivillerin zarar görmediği yönünde," demiştir. BBC, can kaybı raporlarını bağımsız olarak doğrulayamamıştır.

Araştırma Kurumları

- **Savaş Çalışmaları Enstitüsü (ISW), Afrika Dosyası, 6 Şubat 2025: Tek Taraflı M23 Ateşkesi; SAF, Hartum'a Yaklaştı; Kuzey Somali'de ABD Hava Saldırıları; Eş-Şebab, Merkez Somali'ye Yeniden Sızdı; İŞİD'in Sahel'de İnsan Kaçırma Faaliyetleri; ABD-Cezayir İlişkileri Gelişiyor, 6 Şubat 2025:**

<https://www.understandingwar.org/backgrounder/africa-file-february-6-2025-m23-unilateral-ceasefire-saf-closes-khartoum-us-airstrikes>

Eş-Şebab, Şabel Nehri'nin doğu kıyısında yeniden konuşlanmak ve Etiyopya ile Mogadişu'yu merkez Somali üzerinden bağlayan hayati önem taşıyan bir otobandaki faaliyetleri kesintiye uğratmak amacıyla Ocak 2025'te, Merkez Somali'de bir saldırı başlatmıştır. Somalili kuvvetler, saldırı girişimine Şabel Nehri'nin doğu kıyısında Eş-Şebab'ı ortadan kaldırmaya ve grubun, nehrin batı kıyısındaki destek noktalarını dağıtmaya yönelik bir operasyonla karşılık vermiştir. Kritik Tehditler Projesi (Critical Threats Project), Şabel Nehri'nin batı kıyısında geriye kalan destek noktalarının merkez Somali'yi, temizlenmiş bölgelere yeniden sızılmasını amaçlayan Eş-Şebab saldırılarına karşı savunmasız konumda bırakmayı sürdüreceğini öngörmektedir. Örgütün, ABD'ye saldırı düzenleme niyetini açıkça belirtmiş olması ve 2019 yılından bu yana Doğu Afrika ötesinde saldırı gerçekleştirebildiğini göstermesi dolayısıyla Eş-Şebab'ın kapasitesinin zayıflatılması, ABD milli güvenlik çıkarları için önemli bir husustur.

Sudan

Uluslararası ve Hükümetlerarası Organizasyonlar

- **Avrupa Birliği Sığınma Ajansı (EUAA), Ülkeye Odak: Sudan, Şubat 2025:**

https://www.ecoi.net/en/file/local/2121411/2025_02_EUAA_COI_Report_Sudan_Country_Focus.pdf

Ekim 2024'te, Birleşmiş Milletler Bilgi Toplama Misyonu (UN FFM) Sudan ekibi, yasal altyapının tahribi, polis, savcılık ve yargı işlevlerinin aksaması ve avukatların hedef alınması dahil olmak üzere ülkede hukukun üstünlüğünün çöküşüne ilişkin ciddi endişelerini dile getirmiştir. Kasım 2024'te, hem Birleşmiş Milletler Özel Raportörleri hem de Özel Prosedürler ve İnsan Hakları Konseyi mensupları, çatışmanın taraflarını kanun ve nizamı yeniden tesis etmeye çağırmıştır. Çatışmaların patlak vermesinin ardından yetkililer, Hartum ve Darfur'un çeşitli bölgeleri dahil olmak üzere birden fazla bölgede olağanüstü hâl ilan etmiş ya da mevcut olağanüstü hali uzatmış, böylece güvenlik kuvvetlerinin yetki alanlarını genişleterek görev esnasında gerçekleştirilen eylemlerine cezasızlık tanımıştır.

Kaynaklar, hem Sudan Silahlı Kuvvetleri'nin (SAF) hem de Hızlı Destek Güçleri'nin (RSF) siyasi muhaliflerini hedef almaya devam ettiğini aktarmıştır. Ülkeye ilişkin kapsamlı deneyime sahip bir insan hakları analiz uzmanı, RSF tarafından kontrol edilen bölgelerde insan hakları aktivistlerine SAF iş birliği muamelesi yapıldığını, SAF tarafından kontrol edilen bölgelerde ise RSF kontrolündeki bölgelerden gelmiş olmaları halinde tutuklandıklarını belirtmiştir. Avrupa Birliği Sığınma Ajansı'nın (EUAA) görüştüğü bir başka insan hakları analiz uzmanı, kişilerin mahkeme karşısına çıkarıldığı ve RSF ile iş birliği kurdukları gerekçesiyle idama mahkûm edildiği vakalar bulunduğunu belirtmiştir. Kaynak, söz konusu durumu adil yargının gözetilmediği "endişe verici bir eğilim" olarak tanımlamıştır. UN FFM'nin Ekim 2024 tarihli raporu, bir görgü tanığının ifadelerine göre sivil toplumun, özellikle de savaş karşısında tarafsız kalan ya da savaşa karşı çıkan kişilerin hedef alındığını belirtmiştir. Aynı kaynağa göre bu durum, pek çok uzmanın ülkeden kaçmasına yol açmıştır.

Sivil Toplum Kuruluşları

- **Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), MSF, Sudan'da ölüm ve açlığı önlemek için derhal eyleme geçişmesi çağrısını yineledi, 3 Şubat 2025:**

<https://www.msf.org/sudan-malnutrition-crisis-msf-renews-call-immediate-action-prevent-death-and-starvation>

Sudan'da çatışmanın yol açtığı yetersiz beslenme krizi, Sınır Tanımayan Doktorlar'a (MSF) göre Sudan'da çatışmanın taraflarının yardım teminini engellemeye devam etmesi nedeniyle kötüleşmiştir. Kritik ihtiyaçlara zamanına müdahaleye etmeye ilişkin olarak, müdahalede bulunma izinleri ya gecikmekte ya da çatışmanın taraflarınca reddedilmekte, Çad'daki yardım kamyonlarının Hızlı Destek Güçleri'nden (RSF) gelecek izni beklerken ülkeden çıkamaması nedeniyle MSF'nin Güney Darfur'daki faaliyetlerini baltalamaktadır. Güney Darfur'da gıda temininin de MSF'nin ihtiyaç duyduğu seyahat izinlerinin verilmemesi dolayısıyla yakın zamanda askıya alındığı belirtilmiştir.

MSF, yetersiz beslenme krizinin boyutunu gözler önüne serebilmek için farklı konumlardan veriler paylaşmıştır. Başkent El Faşir'deki RSF kuşatmasının halkı açlığa sürüklediği ve hayat kurtarıcı yardımdan mahrum bıraktığı Kuzey Darfur'da MSF ekipleri, Aralık 2024'te Tawila bölgesindeki 5 yaşın altındaki 9,500 çocuk için tarama gerçekleştirirken iyileştirici gıda temini sağlamıştır. Yaklaşık %35.5

ile küresel akut yetersiz beslenmesinin sarsıcı bir düzeye ulaştığını, taranan çocukların %7'sinin ciddi düzeyde akut yetersiz beslenmeden mustarip olduğunu tespit etmişlerdir.

- **Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF), Sudan: MSF, Omdurman pazar alanına düzenlenen saldırıyı kınadı, 1 Şubat 2025:**

<https://www.msf.org/sudan-msf-condemns-omdurman-market-attack>

1 Şubat 2025 sabahında, bir RSF patlayıcısı, Hartum'un Omdurman kentindeki bir pazar alanını hedef almış, Sınır Tanımayan Doktorlar (MSF) desteklediği, hastaların, cansız bedenlerin ve aile üyelerinin akın ettiği Al Nao hastanesinde trajik sahnelere yol açmıştır. Sağlık Bakanlığı, saldırıda 54 kişinin öldüğünü ve 158 kişinin yaralandığını belirtmiştir. Al Nao hastanesinde çalışan sağlık personeli, kadınların ve erkeklerin, gençlerin ve yaşlıların tedavi için hastaneye getirildiği iç karartıcı bir ortam tasvir etmiştir.

Medya

- **British Broadcasting Corporation (BBC), Savaşın harap ettiği başkenti yeniden almaya çalışan Sudan ordusu büyük ilerlemeler kaydetti, 7 Şubat 2025:**

<https://www.bbc.com/news/articles/cq5gp74nqn6o>

Sudan'ın başkenti Hartum'un sakinleri, ordunun, şehirde pek çok bölgenin kontrolünü Hızlı Destek Güçleri'nden (RSF) geri aldığını belirtmiştir. Bu, ordunun son bir yıl içerisinde kaydettiği en büyük zaferdir. Bu hafta ordu tarafından geri alınan kilit bölgeler arasında, para basımının gerçekleştirildiği darphane de yer almaktadır.

Haberin yazım tarihi itibarıyla Hartum'un büyük kısmı hala RSF kontrolü altındadır. Ordu ise üç başkent olarak adlandırılan Omdurman, Bahri ve Hartum bölgelerinin çoğunluğu kontrol etmektedir. Ancak, kritik önem taşıyan Cezire eyaletinin kontrolünü neredeyse tamamen geri kazanmasının ardından ordu, başkenti de geri alarak RSF'nin neredeyse iki yıldır süren kuşatmasını kırabilecek ivmeye artık sahip olduğunu düşünmektedir.

- **Al Jazeera, Başkentteki Sudanlı yardım çalışanları, ordudan misilleme gelmesinden korkuyor, 6 Şubat 2025:**

<https://www.aljazeera.com/features/2025/2/6/sudanese-relief-workers-fear-reprisal-from-army-in-khartoum>

Sudan ordusunun, paramiliter Hızlı Destek Güçleri'ni (RSF) başkent Hartum'dan çekilmeye itmesi, pek çok kişiyi istikrarın yeniden sağlanacağı yönünde umutlandırmaktadır. Ancak, yerel yardım çalışanları, misilleme dalgalarının hedefi olmaktan korkmaktadır. Gönüllülere, analiz uzmanlarına ve uluslararası yardım çalışanlarına göre ordu, RSF kontrolündeki bölgelerde insani yardım faaliyetleri yürüten herkese hain muamelesinde bulunmaktadır. Bir Acil Durum Müdahale Odası (ERR)¹ sözcüsüne göre savaşın başlangıcından bu yana en az 112 ERR çalışanı öldürülmüştür. Saldırıların bildirilmesinin şiddetli misillemeye yol açacağı korkusu bulunması dolayısıyla esas sayının daha yüksek olduğu düşünülmektedir. Birden fazla ERR gönüllüsü, Al Jazeera'ya, Kuzey Hartum'da yardım çalışanlarının ve sivilin yakın zamanda öldürüldüğünden haberdar olduklarını söylemiştir. Ekiplerinin, geniş çaplı insani krizin yükünü taşıyamadıklarını ve saldırıları doğru biçimde gözlemleyemediklerini belirtmiştir.

-----

¹ Acil Müdahale Odaları (ERR'ler), tahliye, temel kaynakların tedariki ve altyapı bakımı konusunda yardım sağlamayı amaçlayan, 2019 yılında direniş toplulukları tarafından oluşturulan, topluluk liderliğindeki bir insani yardım girişimidir.

Yasal Uyarı:

Mevcut derleme, seçili ülkelerin vatandaşlarına yönelik mülteci statüsü belirlemeye ilişkin hususlarda UNHCR Türkiye tarafından toplanan menşe ülke bilgilerini (MÜB) derlemektedir.

Derleme kamuya açık bilgilere, çalışmalara ve yorumlara dayanmaktadır. Derleme açıklayıcı nitelikte olmakla birlikte ne kamuya açık alanda mevcut olan bilgilerin tamamını kapsamakta ne de insan hakları koşullarına ilişkin genel bir rapor olması amaçlanmaktadır. Rapor, herhangi bir bireysel mülteci talebinin esasları konusunda nihai değildir. Tüm kaynaklar alıntılanmış ve tamamıyla referans verilmiştir. Kullanıcılar alıntı yapılan belgelerin tam metnine bakmalı ve bireysel başvurulardan kaynaklanan belirli araştırma konularına atıfta bulunarak kaynak materyalin güvenilirliğini, ilgililiğini ve güncelliğini değerlendirmelidir.